

**R. P. Ildephonsi Peñafiel E' Societate Jesu, Quondam In
Cusquensi Collegio Sacrae Theologiae Primarij
Antecessoris ... Theologia Scholastica Naturalis**

Peñafiel, Alonso

Lugduni, M.DC.LXXIIX.

Sect. 1. Sententiæ adversariorum proponuntur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95892](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95892)

Quæst. II. Vtrum relatio distinguatur, &c. 671

dirigere, seu in aliud tendere, tanquam in finem, omnia, inquit, ad eorum voluntatem dicta factaque referantur; relatio autem erit ipsa directio, seu ratio, per quam res in aliud diriguntur. Unde constat semper respicere aliud, quia vero collatio, vel directio est ad aliud, ea ratione prædicamentum hoc ad aliud, & relationis nominatur.

QVÆSTIO II.

Vtrum relatio distinguatur à suo fundamento.

SECTIO I.

Sententie Adversariorum proponuntur.

P R I M A sententia negat, relationem distinguere in re aliqua distinctione actuali à suo fundamento: sed tantum distinctione rationis, habente in rebus fundamentum aliquod: hanc sententiam patrocinantur multi Theologi, præsertim Nominales in 1. dist. 30. Oxam quæst. 1. dist. 31. Gregorius & Egidius in 1. dist. 26. eandem tenet Hervæus; ex neoteris ex parte consentit P. Vazq. tom. 2. in primam p. disp. 153. qui in initio capituli secundi ait, creationem esse relationem creaturæ ad creatorem, & cap. 3. hæc verba profert: probabilius sententia est relationem creationis non distinguere realiter à substantia creaturæ, ut optime convincit Scotus q. illa 58. ad quæstionem istam; hac ratione, quotiescunque relatio, & substantia, seu absolutum ita se habent, ut vnum sine alio etiam de potentia absoluta Dei, nequeat esse, non possunt distinguere realiter, aut saltem nullum habemus argumentum ad probandam distinctionem realem inter ea: sed ita se habent relatio creationis, & creatura: ergo non possumus asserere ex natura rei distinguere. Dixi ex parte consentire P. Vazq. quia de alijs relationibus videtur asserere distinguere ex natura rei à fundamento.

2. Clarius autem Pater Suarez defendit hanc sententiam 2. tom. metaphys. disp. 47. sect. 2. num. 22. ubi hæc profert verba. Inter has ergo sententias mihi maxime probatur quinta, quam Hervæus, & nonnulli alij Thomistæ docuerunt, à quorum sensu fecerunt nihil discrepare Nominales, & Aristoteles, & D. Thomas multum favent; hæc tamen sententia ita est interpretanda, ut non intelligatur rationem formalem relationis esse nihil, aut denominationem relativam esse mere extrinsecam sumptam ab aliqua forma absoluta: iuxta hunc enim sensum omnino ea verteretur, & è medio tolleretur reale prædicamentum ad aliud: sed intelligendum est relationem quidem dicere formam aliquam realem, & intrinsecam de nominantem proprium relativum, quod constituit; illam vero non esse rem aliquam, aut modum ex natura rei distinctum ab omni forma absoluta: sed esse in re formam aliquam absolutam non tamen absolute sumptam: sed ut respicientem aliam, quam denominatio relativa includit seu connotat. Ita ut similitudo, v. g. ali-

qua forma realis sit existens in re, quæ denominatur similis, illa tamen non sit in re distincta ab albedine quantum ad id, quod ponit in re, quæ dicitur similis: sed solum quantum ad terminum, quem connotat, & ita similitudo in re non est aliud quam ipsamet albedo, ut respiciens aliam albedinem, tanquam eiusdem, seu similis rationis. Atque hæc distinctio rationis sufficit tum ad diversas loquendi formas, tum etiam ad prædicamentorum distinctionem: nam ut supra diximus prædicamentalis distinctio interdum est sola distinctio rationis cum aliquo fundamento in re, ut de actione, etiam & passionem, & de alijs prædicamentis inferius dicemus. Atque hæc sententia magis declarabitur, tum ex solutionibus argumentorum, tum etiam ex sequentibus sectionibus: sic explicata sententia probatur.

Primo ex Damasceno in sua dialectica, cap. 50. ubi sic ait: Oportet, ea, quæ ad aliquid dicuntur; prius ad aliud prædicamentum reduci, tanquam separatim considerata, & tunc demum, ut habitudinem, & affectionem ad alterum habentia ad ea, quæ ad aliquid sunt referri; quippe prius aliquid sine habitudine, ac relatione esse necesse est, ac tunc habitudinem in ipso considerare: sic ille.

Secundo probatur verbis D. Thomæ opusc. 48. cap. 2. de ad aliquid, ubi sic ait. Cum autem dico quod similitudo fortis habet albedinem eius ut fundamentum, non est intelligendum, quod similitudo fortis sit aliqua res in sorte alia ab ipsa albedine; sed solum est ipsa albedo, ut se habet ad albedinem Platonis, ut ad terminum; si enim similitudo adderet supra albedinem fortis aliquam rem nullo modo posset aliquis alicui fieri similis sine sui mutatione ut patet; nam si quis in India fieret modo albus, fieret similis mihi, & ego sibi nulla in me facta mutatione; similitudo enim in me nullam rem addit supra albedinem, quæ realiter sit in me, ut patet: sic ille.

Quibus verbis D. Thomas non solum profert suam sententiam: sed etiam ratione de mutatione in illis inclusa probat efficaciter illam: quæ ratio tam probat de distinctione reali, quam modali; nam etiam si non ut res: sed solum ut modus distingueretur relatio, non posset sine aliqua reali mutatione fieri in subiecto; atqui ex verbis Divi Thomæ fit sine mutatione vlla: ergo relatio nec realiter, neque ex natura rei distinguitur à suo fundamento.

Dices adhuc posse responderi à D. Thomæ non affirmari identitatem relationis, & fundamenti; tum, quia illud de mutatione intelligitur de motu per se, qui non datur ad relationem, tum quia modus ex eo quod modus sit, & non res, non est alia res à suo fundamento.

Contra, quia D. Thomas clare indicat identitatem illis verbis, sed solum est ipsa albedo. Ad id, quod dicitur de motu per se responderi potest, D. Thomam omnem mutationem negasse illis verbis, nullo modo, &c. at mutatio per accidens est vere mutatio sicut Navarchus vere mutatur in navi: ergo non solum motum per se, sed etiam mutationem per accidens, negat ut patet ex illo simili, quo utitur, videlicet, quia ex eo quod in India homo fiat albus, cur ego mutabor in Hispania; unde concludit illis verbis, nulla in me facta mutatione. Videns autem Angelicus Doctor quid inde sequeretur, id obijcit, & explicat distinctionem

inctionem relationis per terminum, & non per aliquid in fundamento.

Ad id de modo dici potest apud antiquos non fuisse tam exactam disputationem de modis, & rebus, & quidem variatio intrinseci modi mutatio est; imo motus localis, non nisi ad modum terminatur. Deinde septem vltima prædicamenta modi sunt, & non res, quæ tamen esse differentia affirmat Sanctus Tho. eo cap. 7.

9 Tertio probatur ratione, quia omnis forma constituens aliquid subiectum formaliter tale ut quod, debet habere in se ut quo illam rationem, quam tribuit; sed si relatio identitatis distingueretur ex natura rei à Petro, non haberet, ut quo effectum formalem, quem tribuit Petro; ergo non distinguitur ex natura rei à Petro. Minor sic probatur. Relatio identitatis ut distincta ab ipso fundamento non habet ut quo identitatem fundamenti cum termino, quod sic probatur. Relatio identitatis est ratio, qua duo individua sunt idem in specie; sed si relatio identitatis distingueretur à suo fundamento, non posset esse ratio, propter quam vnum individuum sit idem cum alio in specie; ergo ea relatio non distinguitur à suo fundamento; probo minorem. In Petro, & Paulo relatio ab illis distincta non est idem cum illis ut quo; ergo non est ratio, ob quam illi sint idem ut quod; consequentia patet ex dictis. Probo antecedens, quia relatio illa cum sit accidens est distincta intrinsece à Petro, & Paulo; ergo non potest esse ratio identificandi Petrum cum Paulo, quia forma, quæ non est identitas aliquorum, non potest esse ratio, quare alia sint idem.

10 Quarto: si relatio identitatis esset distincta realiter à Petro, daretur processus in infinitum relationum realium, quod est absurdum: ergo non distinguitur. Probo antecedens. Relatio, quæ est in Petro, est diversa ab essentia Petri: ergo dicit relationem diversitatis ad illam. Item hæc secunda relatio est diversa à relatione identitatis Pauli: ergo dicit aliam relationem diversitatis; hæc tertia etiam est diversa ab essentia Petri; ergo dicit aliquam diversitatem: ergo proceditur in infinitum.

11 Confirmatur. Relatio non potest separari à fundamento posito termino: ergo non distinguitur à fundamento. Probo antecedens, existentes Petrus, & Paulus cum albedine in eodem gradu sunt necessario similes, nec possunt divinitus non esse similes; similia enim teste Aristotele sunt, quorum qualitas est una, id est, eiusdem speciei, illæ autem qualitates essent una, nam essent eiusdem speciei; ergo subiecta illas habentia haberent definitionem similitudinis: ergo relatio non est separabilis à fundamento posito termino.

12 Quinto, ad hoc ut aliqua dicantur formaliter dissimilia, non est necessarius modus aliquis à parte rei distinctus: ergo neque ad hoc ut formaliter similia dicantur; consequentia est evidens à paritate rationis. Antecedens sic probo, in frigido, & calido, quæ dissimilia in qualitatibus sunt; sed dissimilitudo hæc formaliter provenit ab ipsis harum qualitatum entitatibus: ergo frustra modus distinctus additur. Minor sic probatur, qualitates istæ sunt essentialiter contrariæ: ergo subiecta illas habentia per solas earum entitates dissimulantur. Constat antecedens; nam calor per id formaliter est contrarius frigori, per quod formaliter potest expellere frigus à subiecto; sed calor expellit frigus formaliter à subiecto per

suam propriam præcisam entitatem, & non per modum sibi realiter superadditum, sive sit abolutus, sive relatio, quia relatio non est ratio agendi, sed referendi: ergo per solam, & præcisam suam entitatem contrariatur illi: ergo per solam illam est formaliter dissimilis, seu dissimilatur. Vnde sine necessitate modus ille confingitur.

Sexto, & sumamus quantitatem vnius palmi, & alteram quantitatem semipalmi. Istæ duæ quantitates per suas entitates præciso alio modo sunt inæquales: ergo per suas entitates præciso alio modo habent relationem inæqualitatis. Patet Antecedens, quia vnus palmus per suam entitatem excedit semipalmum, & semipalmus per suam entitatem exceditur à palmo; ergo palmus, & semipalmus per suas entitates præciso alio modo constituunt relationem inæqualitatis. Patet antecedens, quia palmus per suam entitatem includit formaliter plures partes, quam semipalmus: ergo palmus per suam entitatem excedit semipalmum.

Dices, eas duas quantitates esse inæquales fundamentaliter, & non formaliter, constitui autem formaliter inæquales relatione ab utraque distincta.

Contra; quia hic non distinguitur inæqualitas fundamentalis à formali: sed per te sunt inæquales fundamentaliter: ergo, & formaliter; probo maiorem, quia inæqualitas formalis est forma formaliter includens plures partes, quam alia, quæ pluralitas non habetur fundamentaliter, sed formaliter: at inæqualitas formalis est formalis pluralitas, & paucitas palmarum; ergo. Maior patet. Quia palmus in se habet partes plures semipalmo. Minor non eget probatione. Explicatur: Sumo illam inæqualitatem fundamentalem; rogo utrum per illam palmus sit actu maior semipalmo, vel non: hoc secundum dici non potest; nam palmus per se continet plures partes semipalmo; ergo actu est maior; & relatio, quam tu fingis, non facit palnum maiorem, quia illi nihil addit, quo sit maior; sed potius supponit excessum, quo superat semipalmum: ergo sine isto modo palmus est maior actu; ergo sine isto modo est actu inæqualis. Patet consequentia, quia ratio, per quam una quantitas aliam excedit actu, & est illa maior est inæqualitas.

Septimo, si relatio distingueretur à suo fundamento, non posset esse sine efficientia; inquit ergo an illa efficientia sit ab ipso termino in fundamentum, vel ab ipso fundamento in seipsum per naturalem resultantiam. Primum non potest dici; si autem dicatur secundum; sic virgo, quia talis resultantia, & qualiscunque efficientia non potest esse sine concursu Dei, quem ipse potest suspendere, & quamvis ponamus illum suspendere, & consequenter nullam intervenire resultantiam realem; tunc autem sequeretur duas albedines esse similes, & non similes; essent similes, quia retinebant eandem unitatem in albedine; non essent similes ob defectum relationis similitudinis.

Secunda sententia potest esse assertorium, relationem esse denominationem extrinsecam, relationem esse denominationem extrinsecam, huius sententia nullum video autorem ex his huius sententia typis mandarunt, & ideo breviter probanda est hæc sententia, quia denominationis relationis sine aliqua mutatione intrinseca fundamenti resultat in illa expositione termini; sed quæ hoc modo se habet, est denominatio extrinseca.

Quæst. II. Vtrum relatio distinguatur, &c. 673

extrinseca : ergo relatio est talis denomina-

18 Secundo, quia sicut se habet positio visionis in oculo ad obiecti visi denominationem, sic se habet positio termini ad denominationem relati in fundamento; sed denominatio visi est denominatio extrinseca: ergo etiam denominatio relati.

19 Confirmatur, quia illa denominatio, quæ sumitur ab aliquo extrinseco est extrinseca in denominatione; sed denominatio relati sumitur ab extrinseco: ergo est extrinseca denominatio.

SECTIO II.

Nostra sententia proponitur, & probatur, auctoritate.

20 **P**rima conclusio: omnis relatio prædicamentalis distinguitur à parte rei à suo fundamento; hanc sententiam defendunt fere omnes Thomista, Caietanus, 1. p. q. 28. art. 2. & ibidem Banez, Ferrara, 4. lib. contra Gent. cap. 14. Soto q. 2. huius prædicamenti, Capreolus in 1. dist. 3. q. 1. Scotus in 2. dist. 1. q. 5. & in 3. dist. 8. q. 1. P. Fonseca, 5. lib. metaph. cap. 10. q. 2. sect. 1. P. Rubius, c. 7. de ad aliquid, q. 1. 4.

21 Probatur primo auctoritate Aristotelis lib. 5. phys. text. 10. ubi sic ait. Si igitur in substantiam, & qualitatem, & ubi, & id, quod ad aliquid est, & quantum, & agere aut pati, categoriæ sunt divisæ, tres sint motus necessarii est per se, & eius, quod quantum est, & eius, quod quale, & cum, qui in loco sit; in substantia autem motus non est: at neque in eo, quod est ad aliquid. Ita eorum motus ex accidente est; ubi ut optime advertit D. Thomas, & communis Schola, Aristoteles docet, fundamentum relationis, quod est quale, & quantum fieri per motum per se. Relationem autem, seu ad aliquid non fieri per motum per se, sed per motum realem per accidens, id est, qui vere à parte rei est, nam agens de substantia, & ad aliquid, ut patet ex textu, & Verbis adductis, ait: & eorum motus ex accidente est, ubi Philosophus eodem tenore, & eadem universalitate, eodemque individo nomine motus loquitur de motu, per quem producit substantia, & de motu, per quem fit relatio; sed substantia licet non producat per motum successivum, qui per se motus vocatur ab Aristotele, producit tamen per realem mutationem, quæ motus per accidens dicitur: ergo similiter in sententia Aristotelis, licet relatio non producat per motum realem successivum, qui vocatur per se, producat tamen per mutationem realem, quæ per accidens potest esse successiva: & sicut motus substantiæ (quæ est fundamentum, & subiectum, quantitatis, & qualitatis) quia per accidens est successivus, licet per se instantaneus, distinguitur à parte rei à mutatione per se successiva quantitatis, & qualitatis quæ recipiuntur in substantia. Ita similiter motus per accidens, per quem producit relatio, quia per accidens est, distinguitur ex natura rei à motu per se qualitatibus, & quantitatis, in quibus talis relatio fundatur, & recipitur.

22 Tunc sic, duæ actiones, seu motus realiter distincti unus per se successivus, & ideo per se motus, & alter per accidens successivus, ac proinde per accidens motus, non possunt terminari ad

eandem entitatem realiter producendam; sed necesse est, ut terminentur ad duos terminos à parte rei distinctos: sed ad relationem, & ad fundamentum illius v. g. qualitatem, & quantitatem, terminantur duo motus realiter distincti, unus per se, & alius per accidens: ergo relatio, & fundamentum non sunt idem à parte rei, sed potius distinguuntur ex natura rei: consequentia suppositis maiori, & minori est evidens. Minor patet ex nuper dictis. Maior sic demonstratur ex illo evidenti axioma, frustra sunt per plura, quæ possunt fieri per pauciora; atqui una, & eadem res sufficienter potest produci per unicum fieri seu per unicum motum: ergo frustra, & superflui essent duo motus realiter distincti ad unam, & eandem entitatem producendam; nam factum esse, & fieri habent hanc proportionem ut unico facto esse correspondeat unicum fieri, & ideo ad eum non terminatur distincta actio realiter ab ea, quæ terminatur ad substantiam, & in homine non terminantur plures realiter distinctæ actiones ad vivens, corpus, animal, rationale, quia hæc omnia prædicata identificantur realiter inter se, & non distinguuntur; contra vero substantia, & quantitas terminant duas actiones realiter distinctas, unam, quæ est per se motus; & alteram, quæ est per accidens talis: ergo duæ actiones, seu motus realiter distincti, &c.

Dices, distinctionem rationis, quæ intercedit inter fundamentum, & relationem sufficere, ut terminentur duas actiones productivas realiter distinctas.

Sed contra, quia sicut relatio, & entitas fundamenti sunt idem realiter, licet distinguantur ratione, ita similiter possunt per eandem realiter actionem produci, dum tamen per rationem distinguatur talis actio in duas.

Vergetur, quia animal, & rationale distinguuntur ratione, & nihilominus non possunt produci per duas actiones realiter distinctas; pluralitas enim rationis nihil facit ad pluralitatem realem in actionibus, nec talis distinctio rationis in termino villo modo conducit ad distinctionem realem in actione.

23 Illa præcipua maior sic efficaciter confirmatur; nam entitas, quæ terminat motum per se, est per se producibilis, & entitas, quæ terminat motum per accidens in ea ratione, quæ est per accidens, est per accidens producibilis, sive absolute, sive successive; atqui entitas per se producibilis, & per accidens producibilis; vel aliter, entitas successive producibilis per se distinguuntur realiter, ut videre est in figura, quæ per accidens producit, & in quantitate, quæ per se producit: quod etiam patet manifeste in luce, & in specie impressa, quæ per se instantanee producantur, & in calore, qui per se successive producit; quæ omnia distinguuntur realiter, quia formalitates tam diversæ, & tam diversos modos producendi exigentes ex natura sua, non possunt in eandem entitatem realiter coincidere, præcipue cum sint formalitates, non ad cognitionem pertinentes, per quam fingitur ens rationis, sed ad productionem realem, quæ realiter ante omne opus rationis existit, ac proinde ante omne ens rationis: ergo entitas, quæ terminat motum per se, & entitas quæ terminat motum per accidens, distinguuntur à parte rei; atqui relatio, & fundamentum sunt huius-

Q999 modis;